

Sociaal geld: deze munten maken je buurt leuker

 www.oneworld.nl/wereld/sociaal-geld-deze-munten-maken-je-buurt-leuker

04-11-2016 Door: Charlotte Ehrhardt Bron: OneWorld

De laatste jaren schieten start-ups uit de grond die verhoudingen tussen mens, overheid, markt en economie proberen te verbeteren. Zoals deelplatform Peerby en boerenenergieleverancier Vandebron. Een sociale munt kan ook helpen die verhoudingen te veranderen.

Alternatieve geldsoorten ontstaan meestal uit ontevredenheid over de status quo, vaak in de vorm van burgerinitiatieven. Maar wat doet dit 'alternatieve' geld nou eigenlijk?

Gemeenschapsmunten

Gemeenschapsmunten zijn aanvullende ('complementaire') geldsystemen die naast de 'gewone' munteenheden zoals de euro, dollar, of yen worden gebruikt. Een gemeenschapsmunt kan ontstaan uit spontane initiatieven van individuen, uit een initiatief van een gemeente of bedrijf, maar vaak is het een combinatie van zowel 'top-down' als 'bottom-up' processen.

Punten sparen met SamenDoen

SamenDoen is een initiatief in Bergen op Zoom en Tholen. Het is een spaarprogramma waarmee de lokale bewoners punten kunnen sparen. 1 SamenDoen punt staat gelijk aan €0,01 en het is een volledig digitaal systeem. Door te winkelen bij bijvoorbeeld de lokale bakker of slager ontvangen de bewoners punten op hun persoonlijke spaarrekening. Ook instellingen kunnen punten geven. Denk aan een bardienst draaien voor de lokale zorginstelling of mantelzorg verlenen aan een familielid of vriend. De spaarders kunnen hun punten ook onderling uitwisselen. Een voorbeeld uit één van deze gemeenten is een vrouw die mantelzorg verleende aan haar man. Ze had zoveel punten gespaard, dat ze naast wat cadeautjes voor haar man uiteindelijk een elektrische fiets heeft kunnen 'kopen' met haar gespaarde punten. De bewoners van Tholen en Bergen op Zoom verdienen overigens niet alleen punten voor zichzelf; ze verdienen tegelijkertijd ook voor een (lokaal) spaardoel dat ze zelf mogen kiezen

Nederlandse gemeenschapsmunten

Amsterdam kent al decennialang de Noppes en de Makkie. Rotterdam-Noord heeft de Dam, Den Haag heeft Crownies, Nijmegen de Bataaf, Alphen aan den Rijn de Alpha, Hilversum en Bussum de Gooise gulden, en Tholen en Bergen op Zoom kennen Positoos.

SamenDoen wil op manier vrijwilligerswerk en mantelzorg stimuleren. Lokale winkeliers krijgen

meer klanten en het geeft ze tegelijkertijd een marketingtool. Het spaarsysteem in de winkels verschilt in principe niet heel veel van Air Miles sparen of het hebben van een stempelkaart van je favoriete koffiezaakje. Het verschil zit hem erin dat een initiatief zoals SamenDoen lokale loyaliteit versterkt. Iets doen voor een ander heeft waarde en dit wil SamenDoen benadrukken. Het is een beloningssysteem voor goed gedrag.

De Brixton Pound naast de 'normale' pond

In het Verenigd Koninkrijk zijn er al meerdere gemeenten die een alternatief betaalmiddel hebben naast de Britse pond. Zo kunnen Londenaren sinds 2009 met de Brixton Pound betalen in lokale winkels in de Londense (buiten)wijk Brixton. Hier voelden lokale winkeliers de gevolgen van de economische crisis die in 2007-2008 was ingeslagen. Naast het feit dat de buurtbewoners minder geld hadden uit te geven, moesten de kleine winkels het hoofd boven water zien te houden en het bovendien op zien te nemen tegen grote ketens zoals Starbucks en McDonald's. Door bij lokale winkeliers de Brixton Pound als betaalmiddel te gebruiken, bleef het geld in de lokale economie. Wanneer mensen geld uitgeven bij bijvoorbeeld een multinational die in Brixton gevestigd is, 'lekt' het geld de gemeenschap weer uit. De opbrengsten en winsten gaan immers naar de bazen van deze grote bedrijven in andere landen. Door in Brixton te betalen met de Brixton Pound, versterken Londenaren dus de lokale economie van Brixton.

De Brixton Pound staat dicht bij het 'normale' geldsysteem. Één Britse pond is één Brixton pond; je koopt ze in circulatie. De Brixton Pound is ook erg populair bij toeristen uit binnen- en buitenland. Alleen maar goed voor de economie van Brixton, zou je zeggen. Maar dit gemeenschapsgeld wordt door hen (bijna) niet uitgegeven in de lokale winkels van Brixton. Het briefgeld is hip, een hebbedingetje, een collector's item. Toeristen nemen ze mee naar huis om te bewaren, of ze geven ze cadeau aan een vriend(in) of familielid.

Edgar Cahn is een professor in de rechten. Hij was zowel de adviseur als de speechschrijver van Robert F. Kennedy. Cahn is de oprichter van Time Banking en hij besteedt momenteel het gros van zijn tijd aan het vervullen van zijn functie als algemeen directeur van de nongouvernementele organisatie TimeBanks USA. De Time Banking beweging is in meer dan dertig landen aanwezig.

Time Banking

'Tijd is geld' betekent in deze context waarschijnlijk niet wat je in je hoofd hebt bij deze uitspraak. Volgens Edgar Cahn, oprichter van Time Banking, is tijd het meest schaarse bezit van de mens. 'Tijd is geld' betekent in dit geval 'tijd is waarde'. Cahn vraagt mij drie dingen op te noemen waar ik hulp van een ander bij nodig heb. Ik kom met wat moeite op twee voorbeelden. 'Zou je iemand willen helpen?', vraagt hij dan. Dit is een vanzelfsprekende 'ja' voor mij. 'Vanuit deze gedachtegang moet je aan de slag. Het is veel gemakkelijker om je in te beelden dat je iemand

zou helpen, dan dat je iemand om hulp zou vragen. De manier waarop het huidige systeem werkt, zorgt ervoor dat bepaalde behoeften van de mens niet vervuld worden. Het sociale kunnen van mensen wordt niet aangesproken', zegt Cahn.

De waarde bij time banking is, zoals de term al impliceert, tijd. Time banking gaat uit van het principe 'één uur voor één uur'. Een uur van jouw tijd is evenveel waard als een uur van mijn tijd. En het maakt dus niet uit wát je in dat uur aanbiedt. Een uur computerles geven aan een oudere buurvrouw, een kind uit je buurt die een taalachterstand heeft een uur begeleiden met de Nederlandse taal, een uurtje helpen in de tuin van een buurtbewoner: het is de tijd die de waarde bepaalt, niet de dienst zelf. Dit verschilt met het huidige geldsysteem waar een pak koffie twee euro kan kosten, maar voor een andere soort koffie zou je zo een tientje kunnen neerleggen. De kracht van time banking zit hem in de gelijke behandeling van mensen en de tijd die ze te besteden hebben om anderen te helpen. Één uur is één uur, ongeacht wie je bent en wat je doet.

Er zijn nog talloze andere voorbeelden te noemen. Elke gemeenschapsmunt werkt weer anders en heeft net andere doelen voor ogen. Maar over het algemeen lijkt de toenemende aandacht voor deze

geldsoorten een teken dat er tekortkomingen zijn in de manier waarop de maatschappij is ingedeeld. En of het nou gaat om het steunen van lokale winkeliers, of het simpelweg helpen van iemand in je omgeving: alternatieve of complementaire geldsoorten zoals SamenDoen, de Brixton Pound en time banking pogen dit gemis op te vullen.